

Aanloopfase samenvoeging twee scholen 1952 - 1955

Het leerlingaantal en daarmee het behoud van het aantal leerkrachten was in de voorgaande jaren regelmatig een probleem. Zo ook nu in begin jaren '50. Op de beide scholen staan aan het begin van het schooljaar 1952-53 nog twee leerkrachten die elk 3 klassen onder hun hoede hebben.

Pastoor Merkelbachs analyse van de terugloop

Pastoor Merkelbach wijdt de terugloop aan het enerzijds laat trouwen van de boerenjongens (te wijten aan gebrek aan grond en hofstee!), anderzijds door het vertrek van vele jonggehuwden naar de dorpskern van Dongen waar vele nieuwe woonwijken verrijzen. Vanaf de preekstoel doet de pastoor een oproep aan 'woningzoekenden' om hun wensen bij het secretariaat kenbaar te maken. Ondanks dat regelmatig bij de gemeente wordt aangeklopt, remt de Dongense politiek al vele jaren de bouw van woningen op de Vaart. Uiteindelijk is er een plan dat er eind 1953 drie woningen voor grote gezinnen gebouwd zullen gaan worden.

Jongens naar de St. Agnesschool

Na overleg met de inspecteur onderwijs van het rayon Waalwijk besluit het schoolbestuur begin december 1952 om, indien mogelijk, na de kerstvakantie de eerste klas

van de jongensschool onder te brengen in de St. Agnesschool. Op 10 december 1952 deelt het schoolbestuur dit mede aan juffrouw Van Lotringen, het hoofd van de St. Agnesschool, en vraagt het bestuur in haar brief van 17 december toestemming aan het ministerie voor een derde leerkracht op de meisjesschool. Dit met de motivatie, dat de combinatie van een eerste leerjaar met 25 leerlingen en een tweede met 20, nog eens te combineren met een derde leerjaar, zeer bezwaarlijk is en dat er dan een groot leeftijdsverschil is tussen de oudsten en de jongsten. Hierdoor kan het onderwijs ook niet zo zijn als het moet zijn. Bovendien groeit naar verwachting het aantal leerlingen in de loop van 1953 van 77 tot 90.

Pastoor Merkelbach stimuleert roep om beter niveau

Dat vermeldt ook de pastoor in een schrijven van 21 december 1952 waarin hij het besluit van het schoolbestuur aan Mgr. Baeten, de bisschop van het Bisdom Breda, meldt. De pastoor geeft daarbij ook aan, dat steeds meer ouders klagen bij het schoolbestuur over het niveau van het onderwijs. Er zijn ook ouders die daarom de kinderen van de school af halen en op de scholen in Dongen doen. Hij vraagt uit hoofde van zijn voorzitterschap, mede namens het bestuur, om zijn fiat voor deze maatregel van co-educatie (het samenbrengen van jongens en meisjes binnen één onderwijsinstelling), die volgens het bestuur wenselijk, zo niet noodzakelijk is

om een betere opvoeding te krijgen en het niveau van het onderwijs te verhogen.

Naast het verzoek om de eerste klas van de jongensschool te mogen overhevelen naar de St. Agnesschool, wordt met een tweede schrijven van de pastoor op dezelfde datum ook het verzoek gedaan om, eventueel al met ingang van 1 september 1953, de jongensschool op te heffen en alle leerlingen en beide onderwijzers over te plaatsen naar de meisjesschool. Het gebouw van de jongensschool zou dan weer aan de gemeente worden teruggegeven.

Kortstondige tegendraadse tussenoplossing

Met zijn schrijven van 19 december 1952 deelt Mgr. W. Koenraadt, die als bisschoppelijk hoofdinspecteur een kopie van de brief heeft ontvangen, mede dat er door beiden geen bezwaren worden gezien tegen de voorstellen van voornoemde schrijvens. Hij schrijft verder:

'Wij kunnen dus voor Uw parochie goedvinden, dat met ingang van 1 Jan. a.s. de eerste klas der jongensschool wordt opgeheven en dat die klas wordt overgebracht naar de meisjesschool en dat U daar tracht een aparte leerkracht voor die klas te krijgen. Eveneens kunnen wij voor Uw parochie goedvinden, dat tegen het nieuwe leerjaar de jongensschool wordt opgeheven en in haar geheel wordt overgebracht naar de meisjesschool.'

Wel begrijpt Mgr. Koenraadt. dat er aan het plan om de jongensschool op te heffen, nog wel moeilijkheden verbonden zijn onder andere met het oog op de leerkrachten en hij hoopt dat hiervoor een aanvaardbare oplossing zal worden gevonden. Ook gaat de bisschop er dan vanuit dat het kerkbestuur ervoor zal waken, dat het onderwijs voor de zusters voldoende aantrekkelijk zal blijven. Het zou een groot verlies zijn, als een en ander ertoe zal leiden, dat de zusters de Vaart en Klein Dongen

zullen gaan verlaten.

Ook de andere instanties, waaronder de gemeente Dongen, gaan akkoord met de samenvoeging van de twee eerste klassen per 1 januari 1953 en de derde leerkracht. Dit wordt zuster Dimphina (C. de Graaf), de Overste van het Zusterhuis, die al een jaar op wachtgeld staat. Met toestemming van de inspectie in Waalwijk en het bisdom Breda mogen de jongens van deze eerste klas in augustus 1953 bij overgang naar de tweede klas ook bij de zusters blijven. Bij de aanvang van het schooljaar 1954-55 gaan de jongens, bij de overgang naar de derde klas, weer terug naar de jongensschool.

Inspectie pleit voor gemengd onderwijs

Uit notulen van het schoolbestuur van 20 juli 1954 blijkt dat de inspecteur van het onderwijs bij een bezoek van een van de bestuurders aan hem in Nijmegen, met klem heeft geadviseerd de jongens en de

meisjes bijeen te brengen in één school. De St. Petrus Canisius school zal daartoe moeten worden opgeheven. Hij raadt het bestuur aan dit zo snel mogelijk met de burgemeester van Dongen te bespreken, opdat alles zo gauw mogelijk zal kunnen worden afgehandeld. Een paar dagen later is er inderdaad een overleg met de burgemeester. De burgemeester adviseert ook de jongensschool op te heffen.

Op Dongen Vaart zijn geen twee scholen mogelijk en omdat hij van mening is dat de zusters voor de parochie niet of moeilijk te missen zijn is het advies de twee scholen in die van de zusters onder te brengen. Als de zusters bezwaren hebben zal volgens hem met andere congregaties, waaronder de zusters van Dongen, gesproken moeten worden. Een van de bestuursleden geeft aan dat de zusters inderdaad bezwaren hebben, omdat hun congregatie geen gecombineerde jongens- en meisjesscholen kent.

Dit blijkt echter een misverstand te zijn. De zusters waren de mening toegedaan dat hun school zou worden opgeheven. Nu echter blijkt dat de jongensschool wordt opgeheven, zijn de zusters in principe wel bereid hun medewerking te verlenen om de jongens in hun school naast de meisjes op te nemen, waarbij dan juffrouw Van Lotringen als hoofd aan de school verbonden blijft. Binnen het bestuur wordt dan besloten om de jongensschool op te heffen.

Met betrekking tot de opheffing van de jongensschool krijgt pastoor Merkelbach van het R.K. Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding een brief, gedateerd 6 oktober 1954, dat het bestuur nog even geduld moet hebben, omdat in overleg met Mgr. Koenraadt is besloten dat eerst de Katholieke Onderwijsvereniging in de kwestie moet worden gekend. Ook wordt vermeld dat nog geen datum voor opheffing gesteld kan worden, omdat de heer Bink de nodige tijd moet krijgen om elders een

betrekking te verwerven. Het is dan al bekend dat de heer Bink niet tot hoofd van de gemengde school zal worden benoemd: *'De hoofden zelfs onderwijsbetrekkingen in Uw omgeving liggen werkelijk niet voor het grijpen ...'* is de gedachte hierbij. Daarnaast moet er ook eerst zekerheid bestaan, dat de zusters ook de oudere jongens tot de meisjesschool toelaten, waarbij wordt aangegeven dat het bestuur hiernaar moet informeren.

Overgangsprikelen: te weinig zusters beschikbaar

In 1953 en 1954 wordt het echter steeds lastiger voor de zusters de school te blijven voorzien van religieuze onderwijzeressen. De pastoor schrijft zelfs op 20 februari 1955 in een van de brieven aan de bisschop: *"Herhaaldelijk heeft het Kerkbestuur in 1953 en 1954 gebeden en gesmeeft minstens om een tweede religieuze leerkracht. Zelfs had ik reeds gevraagd om de school geheel van religieuze krachten te voorzien bij de samenvoeging der*

scholen, als vier onmogelijk was, dan drie, maar ook dat kan niet. In de zomer 1954 heeft Mgr. Koenraadt op een gecombineerde vergadering nog ten sterkste aangedrongen op een tweede zuster 'een potige zuster voor de grote jongens', maar ook dit verzoek is afgewezen".

Hij zegt verder in deze brief dat de zusters wel in 1954 in Tilburg een nieuwe school van 8 klassen hebben aanvaard waaraan zij per september 1955 twee religieuze leerkrachten verbinden. Wel heeft de provinciaal overste op 17 oktober 1954 verklaard bereid te zijn op de Vaart aan de gecombineerde St. Agnesschool te blijven onder een mannelijk hoofd, maar geen tweede religieuze leerkracht voor de grotere kinderen beschikbaar te hebben. Vanuit de gemeente komt het voorstel om de zusters te laten verhuizen naar het schoolhuis van de jongensschool, zodat het Zusterhuis vrijkomt voor het nieuwe mannelijk hoofd.

Nieuwbouwplannen voor de Agnes

Als pastoor Merkelbach in zijn schrijven van 31 oktober 1954 aan het R.K. Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding te 's-Gravenhage melding maakt van de bereidheid van Juffrouw Lotringen afstand te doen van haar functie als hoofd van de St. Agnesschool ten behoeve van een mannelijk hoofd, krijgt hij middels een schrijven van het Centraal Bureau van 16 november 1954 het advies om juffrouw Lotringen te verzoeken reeds nu ontslag te vragen met ingang van 1 september 1955 of zoveel eerder als het mannelijk hoofd in functie zal treden, onder voorwaarde dat het Bestuur haar per gelijke datum aanstelt als vaste onderwijzeres van de St Agnesschool. In hetzelfde schrijven geeft de pastoor ook aan voornemens te zijn de school te gaan verbouwen en uit te breiden. Hij krijgt, eveneens in het schrijven van 16 november 1954,

het advies om zo spoedig mogelijk een aanvraag in te dienen bij de Raad der gemeente alsmede goedkeuring te vragen aan de bisschop.

In een tweede schrijven van eveneens 16 november 1954 geeft het Centraal Bureau aan geen bezwaar te hebben tegen de verbouwing en uitbreiding alsmede de verandering van inrichting van de St. Agnesschool. Dit mede omdat, na overleg en overeenstemming met Mgr. Drs. W. Koenraadt, als Bisschoppelijk Hoofdinspecteur, de Katholieke Onderwijsbond in het Bisdom Breda en het R.K. Centraal Bureau voor Onderwijs en Opvoeding te 's-Gravenhage, door het Kerkbestuur in het belang van het R.K. Onderwijs in de Parochie is besloten tot opheffing van de St. Petrus Canisiusschool voor jongens en samenvoeging van de jongens en meisjes op de St. Agnesschool. Door architect Loonen zijn de nodige tekeningen hiervoor reeds gemaakt.

Woordenstrijd tussen pastoor, zusters en bisschop

Begin december 1954 heeft het kerkbestuur op Klein Dongen, ten huize van een van de bestuursleden, hier een bespreking over met de assistente generale uit Frankrijk, zuster M. Ludovica. Op 6 december 1954 bericht deze zuster vanuit Tilburg, dat het Generaal Bestuur niet afwijzend op het voorstel heeft beschikt, maar geeft zij wel toestemming om de zusters in augustus 1955 uit Dongen Vaart terug te trekken, waaruit de pastoor uit de hele gang van zaken concludeert dat het kerkbestuur de zusters niet wegstuurt, zoals de provinciaal overste naar buiten had bracht. Het kerkbestuur kan volgens hem dan ook geen contractbreuk verweten worden. De provinciaal overste zelf heeft volgens hem het contract niet nageleefd. In eerste instantie was er, na een bezoek van de zusters aan de bisschop van Breda, door de zusters besloten op Dongen Vaart te blijven,

maar kort daarna bleek dat de bisschop er toch voor was, dat de zusters zouden vertrekken. Een brief van 9 maart 1955 van de algemeen overste, in het plaatsje Issoudun in Frankrijk, aan moeder provinciaal van de zusters 'De Dochters van O.L. Vrouw van het H. Hart' te Tilburg vermeldt omtrent deze kwestie: *'Het verwonderde ons wel enigszins, dat na uw bezoek bij Mgr. in Breda U met Uw Raad en wij toen besloten hadden de Zusters in Dongen Vaart te laten blijven. Nu Mgr. Baeten en Mgr. Koenraad [sic] er toch voor zijn om de Zusters er terug te trekken. Maar wij kunnen evenals U niet anders doen dan aan hun verlangen tegemoet te komen. Er zullen wel redenen of moeilijkheden zijn, die wij niet kennen. Of ze met het vertrek van de Zusters uit de weg geruimd zijn, weten we niet, maar dat zijn onze zaken ook niet. Dus vinden wij het ook goed dat u de Zusters uit Dongen Vaart terug trekt op verlangen van Mgr. Baeten, Mgr. Koenraad en Mijnh. Pastoor.'*

Inmiddels is besloten dat er een mannelijk hoofd op de samengevoegde school moet komen en is aan Juffrouw Lotringen eervol ontslag verleend per 1 september 1955.

Regeling eigendommen tussen schoolbestuur en gemeente

In een brief van 8 november 1954 geeft de gemeente Dongen haar reactie op de brief van het schoolbestuur van 31 oktober met betrekking tot een aanvraag voor deze verbouwing van de St. Agnesschool, alsmede de aanleg van een centrale verwarming. De gemeente geeft hierbij aan dat de aanleg van verwarming, doordat het eigendom van de gebouwen in twee handen is, ernstige moeilijkheden biedt, zolang de zusters niet bereid zijn hun aandeel in de kosten voor de aanleg in de kleuterschool en de naaischool bij te dragen. Ook de aanbouw van een vierde klaslokaal wordt daardoor zeer bemoeilijkt. De gemeente vraagt zich dan ook af, of

het nu niet het moment is een en ander met betrekking tot de eigendommen te regelen en van de zusters de kleuter-, de naaischool en de speelplaats over te nemen. Hierbij geeft de gemeente ook aan dat zij er dan de voorkeur aangeeft dat de St. Agnesschool volledig wordt bestemd voor het lager onderwijs en de kleuter- en naaischool in de vrij te komen jongensschool wordt ondergebracht. Op deze manier komt er een vierde en op termijn een vijfde klaslokaal bij en is het probleem voor de aanleg van een centrale verwarming ook opgelost. Op 12 december 1954 schrijft het schoolbestuur een brief aan de voorzitter van de Onderwijsraad te 's-Gravenhage dat zij het besluit hebben genomen tot verbouwing van de St. Agnesschool met overname van de daarnaast gelegen lokalen en terreinen.

Eigendommen van de zusters over naar het Kerkbestuur

Het hele proces met de zusters voor overname en dergelijke verloopt moeizaam. Op 24 februari 1955 stuurt de pastoor, als voorzitter van het kerkbestuur, een 'Voorstel tot minnelijke schikking' met de congregatie der dochters van O.L. Vrouwe van het H. Hart te Tilburg tot overdracht van de gebouwen aan de bisschop.

Het kerkbestuur wordt uitgenodigd om op 1 april 1955 's avonds om 6 uur in Tilburg in het moederhuis op gesprek te komen bij moeder provinciaal om tot een akkoord te komen. Op dezelfde avond wordt er tussen het kerkbestuur en de zusters een schriftelijke overeenkomst gesloten, waarin de overdracht van de schoolgebouwen en het Zusterhuis, die dus eigendom zijn van de zusters, wordt vastgelegd en waarbij ook wordt bepaald, dat ontruiming en aanvaarding uiterlijk 8 augustus 1955 zal geschieden.

De gemeenteraad van Dongen besluit in zijn vergadering van 30 april 1955 medewerking te verlenen aan de overdracht van de 3 lokalen van de naai- en bewaarschool. Ook het Zusterhuis dat bestemd zal worden als woning voor het aan te trekken mannelijk hoofd voor de St. Agnesschool valt binnen deze overdracht. Ook wordt toestemming verleend aan de uitbreiding van de St. Agnesschool in verband met de opheffing van de St. Petrus Canisius jongensschool.

Meester Cor Janssen – het nieuwe schoolhoofd

Op 15 januari 1955 wordt er een advertentie geplaatst in het Katholieke Schoolblad met de oproep voor een hoofd der school, waarop Cor(nelius) Janssen, toen nog hoofd van de gemengde lagere school in Varik (Gelderland), reageert. Hij krijgt van pastoor Merkelbach, voorzitter van het schoolbestuur een uitnodiging voor een gesprek.

FOTO VAN DE KOP VAN HET SCHOOLBLAD

Na het gesprek met de pastoor is het even wachten, want er zijn meer kandidaten. De heer Janssen wordt als eerste kandidaat voor hoofdonderwijzer aan de bisschop en aan de inspecteur van het Lager Onderwijs voorgedragen. Hij krijgt na een paar weken het bericht dat hij zal worden benoemd. Achteraf dacht hij wel eens dat het aantal kinderen, dat het gezin van hem toen telde, ook mee heeft gespeeld. Goed voor de school moeten ze hebben gedacht. Misschien zou dat wel kunnen, maar de pastoor zei hem dat de voorgestelde plannen die hij met de school had, zijn achtergrond en de muzikale kennis de doorslag voor de keuze bij hem hebben gegeven.

Aan het einde van het schooljaar 1954-55 verlaten het hoofd, juffrouw Van Lotringen en de twee onderwijzeressen, juffrouw Mariën, en de laatste zuster, zuster Edmunda, de school. Er komt dan een einde aan de periode dat de zusters op Dongen Vaart onderwijs hebben gegeven.